

SỞ GD&ĐT HẢI DƯƠNG
TRƯỜNG THPT CHUYÊN
NGUYỄN TRÃI

ĐỀ THI NĂNG KHIẾU LẦN II
NĂM HỌC 2023-2024
Môn: Ngữ văn

Lớp 10

Thời gian làm bài: 180 phút (không kể thời gian giao đề)

(Đề thi có 01 trang)

Ngày thi: 27/ 11/ 2023

Câu 1(4.0 điểm)

“Nếu chúng ta vẫn sống trong kí ức của một ai đó, chúng ta sẽ không bao giờ chết. Con người ta có thể sống bằng nhiều cách và cũng có thể chết bằng nhiều cách vì có những người đã chết ngay lúc đang còn sống”

(Trích “Tôi là Bê-tô”- Nguyễn Nhật Ánh)

Anh/chị suy nghĩ gì về ý kiến trên?

Câu 2 (6.0 điểm)

“Cốt truyện của truyện ngắn có thể là nổi bật, hấp dẫn, nhưng chức năng nói chung của nó là để nhận ra một điều gì. Cái chính của truyện ngắn là gây một ấn tượng sâu đậm về cuộc đời và tình người”.

(Giáo trình Lí luận văn học - Tập 2, Nhiều tác giả, NXB Đại học Sư phạm, 2006, tr 200)

Anh/ chị hãy trình bày suy nghĩ về ý kiến trên bằng những hiểu biết văn học của mình.

-----HẾT-----

Họ và tên thí sinh: .....Số báo danh.....

Chữ ký giám thị 1.....Chữ ký giám thị 2.....

	<p>+ Con người có thể “chết ngay trong lúc sống” còn vì để phần bản năng thắng thế phần người.</p> <p>+ Con người sẽ “không sống”, “chết ngay trong lúc sống” khi rơi vào trạng thái sống vô cảm, vô hồn, không còn cảm giác, tư tưởng; khi sống chật hẹp, tẻ nhạt, tầm thường, vô nghĩa; khi sống buông trôi, hờ hững, không có mục đích, ước mơ, khát vọng; khi ích kỉ, thụ hưởng một chiều mà không biết cống hiến, cho đi... Những cách sống ấy đều không thể tỏa sáng giá trị của con người, không giúp con người để lại vết dấu với cuộc đời.</p>	
	<p>* Bàn bạc mở rộng:</p> <p>- Ý kiến nói rộng quan niệm về sự sống và cái chết của con người và gợi mở cách thức con người có thể chống lại sự hữu hạn dù cái chết là không tránh khỏi, là đích đến cuối cùng của mọi phận người.</p> <p>- Bằng cách nào con người nối dài sự sống sau khi chết? Chỉ có thể là sống: sống hết mình, sống tỏa sáng giá trị để lưu lại dấu ấn trên cõi đời. Dấu ấn ấy có thể là những việc làm lớn lao, có thể chỉ là những đóng góp bình dị, có thể chỉ giản đơn là sống trọn vẹn thương yêu để chết đi rồi còn “tốt đất, xanh cây”.</p> <p>- Chết không phải điều đáng sợ nhất, chết khi đang sống còn đáng sợ hơn nhiều. Chết không khó, sống mới là thách thức thực sự với con người. Để sống cho ra sống, con người cần sự sáng suốt, bản lĩnh, tình yêu thương và một lẽ sống cao đẹp.</p>	0.75
	<p>* Liên hệ bản thân, rút ra bài học</p>	0.25
2	NGHỊ LUẬN VĂN HỌC (6 điểm)	
	<p>a. Xác định đúng vấn đề nghị luận: đặc trưng của truyện ngắn (dung lượng, cách khám phá, nắm bắt đời sống của thể loại).</p>	0.25
	<p>b. Đảm bảo cấu trúc của bài văn nghị luận: mở bài, thân bài, kết bài: mở bài nêu được vấn đề, thân bài triển khai được vấn đề, kết bài kết thúc vấn đề.</p>	0.5
	<p>c. Triển khai vấn đề thành các luận điểm: Học sinh có thể trình bày theo nhiều cách song cần đảm bảo những nội dung cơ bản sau:</p>	
	<p>* Giải thích ý kiến:</p> <p>- Truyện: là những tác phẩm văn học thuộc loại tự sự, phản ánh đời sống trong tính khách quan, có cốt truyện, nhân vật, thời gian, không gian, hoàn cảnh diễn ra sự việc, lời của người kể chuyện.</p> <p>- Truyện ngắn là tác phẩm tự sự cỡ nhỏ, ngắn gọn, cô đọng, giàu hàm nghĩa.</p> <p>- Cốt truyện là yếu tố hàng đầu của truyện, gồm một chuỗi các sự việc, tình tiết kết nối với nhau theo một trình tự nhất định để đi đến một kết thúc có ý nghĩa.</p> <p>- Chức năng chung của cốt truyện trong truyện ngắn là “<i>nhận ra một điều gì</i>”: cốt truyện là phương tiện thể hiện những nhận thức có tính khám phá, phát hiện của nhà văn về con người, cuộc sống. Xây dựng một cốt truyện là cách nhà văn thể hiện những nhận thức, giác ngộ về cuộc đời.</p> <p>- “<i>Cái chính của truyện ngắn là gây một ấn tượng sâu đậm về cuộc đời và tình người</i>”: điều gì đó được “nhận ra” trong truyện ngắn là những gì bản chất nhất, đặc biệt nhất, gây ấn tượng sâu đậm với nhà văn. Đó là “cái chính”, là tâm điểm trong sự nhận thức hiện thực cuộc sống của truyện ngắn, làm nên sức hấp dẫn của truyện ngắn.</p> <p>=> Tóm lại, ý kiến nêu bật đặc trưng của truyện ngắn: hướng tới nhận thức, khám phá, nắm bắt những nét bản chất nhất, đặc biệt nhất trong các mối quan hệ nhân sinh và tâm hồn con người.</p>	0.5
	<p>* Đánh giá, lí giải ý kiến:</p> <p>- Vì sao cốt truyện của truyện ngắn có chức năng nhận ra một điều gì đó?</p>	0.5

<p>+ Vì truyện ngắn là hình thức tự sự cỡ nhỏ, dung lượng ngắn gọn, cô đọng nên cốt truyện không được phép dàn trải, thừa thãi, không có tham vọng phản ánh một bức tranh hiện thực toàn diện mà được xây dựng với ý đồ nắm bắt, thể hiện được những vấn đề cốt lõi, bản chất nhất của cuộc sống, đặc biệt là của tâm hồn con người. Cốt truyện trong truyện ngắn chính là hình thức của một cái nhìn, của sự nhận ra, giác ngộ về hiện thực cuộc sống. Nhà văn Tô Hoài đã liên tưởng: “Truyện ngắn là cửa lấy một khúc của đời sống”.</p> <p>+ Vì cốt truyện của truyện ngắn thường có hạt nhân là một tình huống truyện (sự kiện, hoàn cảnh đặc biệt) có chức năng chính là làm nổi bật những khám phá của nhà văn về con người và những vấn đề nhân sinh. Nói như nhà văn Nguyễn Kiên: truyện ngắn tập trung vào một trường hợp đặc biệt nào đó: một trạng thái tâm lý, một hành động, một chuyển biến trong tình cảm, nhận thức... để từ đó nêu bật lên những vấn đề mà nhà văn muốn chia sẻ.</p> <p>- <i>Vì sao cái chính của truyện ngắn là gây một ấn tượng sâu đậm về cuộc đời và tình người?</i> Vì truyện ngắn là “một bộ phận của tiểu thuyết” (Nguyên Ngọc) nên thể loại này tiếp cận hiện thực cuộc sống từ góc độ đời tư, quan tâm tới con người cá nhân. Nó nắm bắt, đặt ra những vấn đề trong phạm vi cuộc đời thường, đời sống tâm hồn của con người mà trọng tâm là vấn đề “tình người” - những tình cảm nhân văn, nhân bản nhất trong mối quan hệ giữa người với người.</p> <p>* Chứng minh bằng những tác phẩm truyện ngắn cụ thể: HS tùy chọn dẫn chứng, hướng chứng minh cốt làm nổi bật đặc trưng của truyện ngắn trong cách nắm bắt hiện thực bằng cách: nhận biết trình tự cốt truyện, nêu bật tình huống truyện, làm rõ được những nhận thức, khám phá của nhà văn về con người, cuộc sống qua những tình huống, tình thế đặc biệt của câu chuyện, làm rõ được giá trị nhân văn, nhân bản, tinh thần dân chủ trong truyện ngắn khi quan tâm tới đời thường và con người cá nhân.</p>	<p>0.25</p> <p>3.0</p>
<p>* Bàn bạc mở rộng:</p> <p>- Dù ngắn gọn, cô đọng, chỉ là những “lát cắt” của cuộc sống, truyện ngắn vẫn có sức khái quát hiện thực qua những vấn đề đặt ra, qua cách xây dựng những hình tượng điển hình dù không thật sự toàn diện như tiểu thuyết.</p> <p>- Đặc sắc, sức hấp dẫn của truyện ngắn không chỉ toát lên từ cách nhìn nhận, nắm bắt hiện thực cuộc sống, từ những khám phá về đề tài, chủ đề mà còn từ phương thức trần thuật, từ cách kể chuyện, ngôn ngữ, giọng điệu trần thuật của nhà văn...</p> <p>- Dù có đặc trưng song thể loại truyện ngắn không đóng khung trong một mô hình cố định nào. Trong quá trình phát triển, truyện ngắn có những hình hài đột biến. Thực tế chứng minh, không nhất thiết truyện ngắn phải có đầy đủ các yếu tố cốt truyện, tình tiết, chi tiết, nhân vật hay phải có mở đầu, cao trào, kết thúc đầy đủ. Mỗi nhà văn có thể đưa ra nhiều kiểu truyện ngắn mới mẻ, cách tân để thể hiện những “nhận ra” về con người, cuộc sống và những “phát minh” về hình thức thể loại.</p> <p>- Ý kiến định hướng cho nhà văn khi sáng tác và có những thể nghiệm, cách tân; cho người đọc một hiểu biết quan trọng để chiếm lĩnh tác phẩm.</p>	<p>1,0</p>

***** HẾT *****

Người ra đề và soạn đáp án: Đặng Thị Lan Anh

